# ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JEAN MISCHO

της 12ης Μαρτίου 2002 [1]

1. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητεί από το Δικαστήριο την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της 14ης Μαρτίου 2000, η οποία κοινοποιήθηκε ως C(2000) 809 τελικό, σχετικά με τη νέα οριοθέτηση των ενισχυόμενων περιοχών του προγράμματος κοινής δράσης «Βελτίωση των περιφερειακών οικονομικών δομών» στη Γερμανία για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2000 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2003 — Δυτική Γερμανία και Βερολίνο (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση) [2].

## I — Νομικό πλαίσιο

2. Η παράγραφος 3 του άρθρου 87 ΕΚ, το οποίο αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, έχει ως εξής:

«Δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά:

α) οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής αναπτύξεως περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση,

[...]

γ) οι ενισχύσεις για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον,

[...]»

3. Στις 10 Μαρτίου 1998, η Επιτροπή δημοσίευσε στη σειρά C της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* [3] κείμενο με τίτλο «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα». Σύμφωνα με την εισαγωγή του, το έγγραφο αυτό αφορά «τα κριτήρια που εφαρμόζει η Επιτροπή για την εξέταση του

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ 2001, L 97, σ. 27.

3 — ΕΕ C 74, σ. 9.

συμβιβάσιμου των κρατικών ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα με την κοινή αγορά, κατ' εφαρμογή του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχεία α' και γ', της Συνθήκης ΕΚ». Αντικείμενο του εγγράφου αυτού είναι «η αναθεώρηση του συνόλου των εφαρμοζόμενων σήμερα κριτηρίων» και η αντικατάσταση οκτώ προηγούμενων «ανακοινώσεων» της Επιτροπής από ένα ενιαίο κείμενο, «για λόγους διαφάνειας, ενημέρωσης και απλούστευσης».

4. Το εν λόγω έγγραφο δεν είναι ούτε υπογεγραμμένο ούτε χρονολογημένο. Στο πλαίσιο της διαδικασίας της υπό κρίση υποθέσεως, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι το κείμενο αυτό είχε συνταχθεί κατόπιν στενής συνεργασίας με τα κράτη μέλη και εγκρίθηκε από το σώμα των Επιτρόπων στις 16 Δεκεμβρίου 1997.

5. Οι κατευθυντήριες γραμμές ορίζουν, μεταξύ άλλων, τη μέθοδο βάσει της οποίας καθορίζει η Επιτροπή, για το σύνολο της Κοινότητας, το ανώτατο όριο των πληθυσμών των περιοχών που μπορούν να λάβουν κρατική ενίσχυση περιφερειακού χαρακτήρα.

6. Περιλαμβάνονται αυτόματα στο κοινοτικό όριο, σύμφωνα με το άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο α', της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 87 ΕΚ), όλες οι περιοχές που αντιστοιχούν σε γεωγραφική μονάδα επιπέδου ΙΙ της ονοματολογίας των στατιστικών εδαφικών μονάδων (στο εξής: NUTS) και έχουν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (στο εξής: ΑΕΠ) ανά κάτοικο, μετρούμενο σε πρότυπη αγοραστική δύναμη (στο εξής: ΠΑΔ), το οποίο δεν υπερβαίνει το 75 % του κοινοτικού μέσου όρου.

7. Αντιθέτως, ο καθορισμός του συνολικού ποσοστού πληθυσμού βάσει του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης δεν είναι αυτόματος. Σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ των κατευθυντήριων γραμμών, το ποσοστό αυτό υπολογίζεται αφαιρώντας από το γενικό ανώτατο όριο που έχει οριστεί για το σύνολο της Κοινότητας τον πληθυσμό των περιοχών που είναι επιλέξιμες βάσει του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο α', της Συνθήκης. Στη συνέχεια, το ποσοστό αυτό κατανέμεται μεταξύ των κρατών μελών βάσει της σχετικής κοινωνικοοικονομικής καταστάσεως των περιοχών στο εσωτερικό κάθε κράτους μέλους, αξιολογούμενης στο πλαίσιο της Κοινότητας. Η κατανομή αυτή πραγματοποιείται σε δύο στάδια.

8. Πρώτον, μια κλείδα κατανομής παρέχει τη δυνατότητα, για κάθε περιοχή NUTS ΙΙΙ, να υπολογιστεί για περίοδο τριών ετών, βάσει δύο στατιστικών στοιχείων που παρέχει η Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Eurostat) — δείκτης ανεργίας και κατά κεφαλή ΑΕΠ/ΠΑΔ —, η απόκλιση που διαπιστώνεται σε σχέση με τα βασικά κοινοτικά κατώφλια των δεικτών αυτών (85 για το κατά κεφαλή ΑΕΠ και 115 για τον δείκτη ανεργίας). Για τον σκοπό αυτό μπορούν να ληφθούν υπόψη οι περιοχές που παρουσιάζουν σημαντική απόκλιση σε σχέση με ένα τουλάχιστον από τα δύο βασικά κατώφλια. Προστίθενται στο σύνολο αυτό όλες οι περιοχές των κρατών μελών που δεν έχουν ήδη ληφθεί υπόψη βάσει του στοιχείου α' και οι οποίες πληρούν την προϋπόθεση αυτή, γεγονός που παρέχει τη δυνατότητα καθορισμού του ποσοστού του συνόλου αυτού που αναλογεί σε κάθε κράτος μέλος. Η κλείδα κατανομής μεταξύ κρατών μελών εφαρ-

μόζεται στη συνέχεια στο συνολικό ποσοστό του πληθυσμού των περιοχών που μπορούν να υπαχθούν στο στοιχείο γ', καθορίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το μέρος που αναλογεί σε κάθε κράτος μέλος κατ' απόλυτη αξία.

9. Δεύτερον, «τα αποτελέσματα που [απορρέουν από τον υπολογισμό αυτό] διορθώνονται, εάν χρειαστεί, προκειμένου:

— κάθε κράτος μέλος να έχει την εγγύηση ότι ο ενισχυόμενος πληθυσμός βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', είναι τουλάχιστον ίσος με το 15 % και δεν υπερβαίνει το 50 % του πληθυσμού που δεν καλύπτεται από την παρέκκλιση του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο α',

— να επιτευχθεί, σε κάθε κράτος μέλος, επαρκές επίπεδο ωστε να περιλαμβάνονται όλες οι περιοχές που παύουν να υπάγονται στην παρέκλιση του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο α', καθώς και οι ζώνες χαμηλής δημογραφικής πυκνότητας,

— να περιοριστεί η μείωση της συνολικής κάλυψης, (στο πλαίσιο των δύο περιφερειακών παρεκκλίσεων του άρθρου 92, παράγραφος 3, της Συνθήκης), ενός κράτους μέλους στο 25 % της προηγούμενης κάλυψης.»

Τέλος, «τα αποτελέσματα που προκύπτουν για τα κράτη μέλη τα οποία δεν αφορούν άμεσα οι προαναφερθείσες διορθώσεις προσαρμόζονται στη συνέχεια κατ' αναλογία έτσι ώστε το άθροισμα των μεμονωμένων ανώτατων ορίων να ισούται με το ανώτατο όριο του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', που έχει καθοριστεί για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

## II — Ιστορικό της διαφοράς

10. Στην υπό κρίση υπόθεση, τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς έχουν ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής. Για τον λόγο αυτό επιβάλλεται η αναλυτική περιγραφή τους.

11. Στις 24 Φεβρουαρίου 1998, η Επιτροπή απηύθυνε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας έγγραφο με το εξής αντικείμενο: «Πρόταση για κατάλληλα μέτρα βάσει του άρθρου 93, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα».

12. Με το έγγραφο αυτό η Επιτροπή ανακοίνωσε, κατ' αρχάς, τις κατευθυντήριες γραμμές στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

13. Στη συνέχεια την πληροφόρησε ότι είχε ορίσει [4] το συνολικό όριο καλύψεως των ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα, για τα έτη 2000 έως 2006, σε 42,7 % του κοινοτικού πληθυσμού [19,8 % βάσει του στοιχείου α' και 22,9 % βάσει του στοιχείου γ'], έναντι του 46,7 % που ίσχυε προηγουμένως [22,7 % βάσει του στοιχείου α' και 24 % βάσει του στοιχείου γ'].

14. Δικαιολόγησε τη μείωση αυτή, αφενός, λόγω της βελτιώσεως της οικονομικής και κοινωνικής καταστάσεως ορισμένων περιοχών, οπότε δεν ήταν πλέον επιλέξιμες δυνάμει του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο α', της Συνθήκης και, αφετέρου, λόγω της επιθυμίας αυστηρότερης πλαισιώσεως των ενισχύσεων που μπορούσαν να υπαχθούν στο στοιχείο γ', επικεντρώνοντάς τες στις περιοχές με τις μεγαλύτερες δυσκολίες, κατά τρόπο που να εξασφαλίζεται ότι οι ενισχύσεις αυτές δεν επηρεάζουν αρνητικά το ενδοκοινοτικό εμπόριο, διαφυλάσσοντας την αποτελεσματικότητά τους και τη συνάφειά τους σε σχέση με τη δράση των διαρθρωτικών ταμείων. Τέλος, για να δικαιολογηθεί το γεγονός ότι, με την εν λόγω απόφαση, οι ενισχύσεις επικεντρώθηκαν σε ορισμένες μόνον περιοχές, προβλήθηκε επίσης η προοπτική διευρύνσεως της Κοινότητας κατά την περίοδο 2000-2006.

15. Ακολούθως, η Επιτροπή γνωστοποίησε ότι «ήταν της γνώμης» ότι, κατά τη διάρκεια των ετών 2000 έως 2006, το 35,7 % του γερμανικού πληθυσμού μπορούσε να καλυφθεί με ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα κατ' εφαρμογή του άρθρου 92, παράγραφος 3, της Συνθήκης, συγκεκριμένα το 17,4 % δυνάμει του στοιχείου α' και το 18,3 % δυνάμει του στοιχείου γ'.

4 — Στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας πληροφορήθηκα ότι ο καθορισμός αυτός πραγματοποιήθηκε επίσης στις 16 Δεκεμβρίου 1997.

16. Τέλος, η Επιτροπή επισήμανε:

— ότι «είχε αποφασίσει, βάσει του άρθρου 93, παράγραφος 1, της Συνθήκης, να προτείνει στα κράτη μέλη [...] ως κατάλληλο μέτρο του άρθρου 93, παράγραφος 1, να περιορίσει τη διάρκεια της ισχύος των χαρτών των περιοχών μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1999»·

— ότι «πρότεινε στα κράτη μέλη να της κοινοποιήσουν, σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης και πριν από τις 31 Μαρτίου 1999, τη μέθοδο καθορισμού, από 1ης Ιανουαρίου 2000, των επιλέξιμων περιοχών, τον χάρτη των επιλέξιμων περιοχών καθώς και το μέγεθος των ενισχύσεων και τα ισχύοντα όρια-ποσοστά σωρεύσεως».

17. Συμπερασματικά, η Επιτροπή ανέφερε ότι, αν η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν αντιδρούσε ή αν δεν μπορούσε να δεχτεί τα κατάλληλα μέτρα, επιφυλασσόταν του δικαιώματος να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης.

18. Με έγγραφο της 23ης Απριλίου 1998, η Γερμανική Κυβέρνηση ενημέρωσε την Επιτροπή ότι, μολονότι κατ' αρχήν δεχόταν τις κατευθυντήριες γραμμές, δεν μπορούσε να δεχθεί όλα τα σημεία τους και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να λάβει τα «κατάλληλα μέτρα» που πρότεινε η Επιτροπή.

19. Το έγγραφο αυτό έχει μεγάλη σημασία, διότι εκθέτει τη δυσκολία του ουσιαστικού προβλήματος επί του οποίου κλήθηκε να αποφανθεί το Δικαστήριο. Αναφερόμενη στις «διορθώσεις» (για τις οποίες έγινε λόγος ανωτέρω), η Γερμανική Κυβέρνηση επέκρινε ιδιαιτέρως το γεγονός ότι οι περιοχές που ενέπιπταν μέχρι τότε στο άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο α', αλλά δεν πληρούσαν πλέον τις προϋποθέσεις τους, μεταφέρονταν αυτόματα στην κατηγορία του στοιχείου γ' της ίδιας διατάξεως. Επειδή στην κατ' αναλογία προσαρμογή των ορίων των κρατών μελών δεν επιβλήθηκαν διορθώσεις, τις οποίες επέβαλε στη συνέχεια η Επιτροπή, ορισμένες περιοχές που ενέπιπταν αναμφισβήτητα στην κατηγορία του στοιχείου γ' αποκλείστηκαν εντελώς, στις χώρες αυτές, έναντι σχετικά πιο ανεπτυγμένων περιοχών των ευνοημένων κατ' αυτόν τον τρόπο κρατών μελών, για τον λόγο και μόνον ότι οι περιοχές αυτές ανήκαν στο παρελθόν στην κατηγορία του στοιχείου α'.

20. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας θεωρούσε ότι ο συγκεκριμένος τρόπος ενέργειας συνιστούσε παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Επομένως, εκτιμούσε ότι το πρόβλημα των περιοχών που ενέπιπταν προηγουμένως στην κατηγορία του στοιχείου α' έπρεπε να επιλυθεί, είτε με το να ληφθούν υπόψη οι εν λόγω περιοχές για το εθνικό όριο των οικείων χωρών είτε με αύξηση του συνολικού κοινοτικού ορίου.

21. Με έγγραφο της 24ης Αυγούστου 1998, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, πάντως, ενέκρινε το κατάλληλο μέτρο που συνίστατο στην προσαρμογή, στις 31 Δεκεμβρίου 1999, των υφισταμένων συστημάτων ενισχύσεων, χωρίς να εγκρίνει όμως τον τρόπο υπολογισμού του ορίου των επιλέξιμων γερμανικών περιοχών.

22. Με νέο έγγραφο της 30ής Δεκεμβρίου 1998, η Επιτροπή ενημέρωσε την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ότι το αναπροσαρμοσμένο όριό της είχε στο εξής καθοριστεί στο 34,9 % του πληθυσμού της, ήτοι σε 17,3 % δυνάμει του στοιχείου α' και σε 17,6 % δυνάμει του στοιχείου γ'. Από το παράρτημα Α του εν λόγω εγγράφου προέκυπτε ότι η Επιτροπή είχε αρχικά καθορίσει το τελευταίο αυτό ποσοστό σε 23,4 % και ότι η μείωση οφειλόταν σε αντιστάθμιση των διορθωτικών μέτρων που είχαν ληφθεί προς όφελος άλλων κρατών μελών.

23. Με έγγραφο της 30ής Μαρτίου 1999, η Γερμανική Κυβέρνηση κοινοποίησε στην Επιτροπή το σχέδιο του χάρτη ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα, προτείνοντας περιοχές που αντιπροσώπευαν το 17,6 % του πληθυσμού της βάσει του στοιχείου α' και το 23,4 % του πληθυσμού βάσει του στοιχείου γ' (στα ομόσπονδα κράτη της Δυτικής Γερμανίας και του Βερολίνου), ήτοι συνολικό ποσοστό 40,56 % του γερμανικού πληθυσμού.

24. Η Επιτροπή, με έγγραφο της 17ης Αυγούστου 1999, δέχθηκε τη συμβατότητα με την κοινή αγορά του σχεδίου που υποβλήθηκε για τις περιοχές που ενέπιπταν στο στοιχείο α', αλλά κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ για τις περιοχές που υπάγονταν στο στοιχείο γ' [5].

5 — ΕΕ C 340, σ. 8.

25. Με έγγραφο της 17ης Σεπτεμβρίου 1999, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, υπενθυμίζοντας αναλυτικά τις αντιρρήσεις της ως προς τη μέθοδο που ακολούθησε η Επιτροπή όσον αφορά τις διορθώσεις, ενημερώνεται για το ότι η Επιτροπή είναι, εν πάση περιπτώσει, διατεθειμένη να θεωρήσει συμβατό με την κοινή αγορά, δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', όριο πληθυσμού 17,6 %. Ως εκ τούτου, δηλώνει ότι «λαμβάνει ως δεδομένο» (geht davon aus) ότι η Επιτροπή «σε πρώτο στάδιο» θα κηρύξει «τουλάχιστον» (zumindest) συμβατή με την κοινή αγορά τη χορήγηση ενισχύσεων στις περιοχές που αντιστοιχούν στο ποσοστό αυτό, πίνακα των οποίων έχει επισυνάψει.

26. Όσον αφορά την έκταση των περιοχών που τοποθετούνται μεταξύ του 17,6 % και του 23,4 % του γερμανικού πληθυσμού, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προτείνει στην Επιτροπή την έναρξη κοινών συνομιλιών, προκειμένου να επιτευχθεί μια αποδεκτή από όλα τα μέρη λύση του προβλήματος.

27. Κατόπιν επαφών και ανταλλαγών επιστολών, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, με έγγραφο της 2ας Φεβρουαρίου 2000, δήλωσε ότι ήταν διατεθειμένη, κατ' αρχάς (zunächst), να περιορίσει τις δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ προς ενίσχυση περιοχές στην αποδεκτή από την Επιτροπή έκταση προκειμένου, κατ' αυτόν τον τρόπο, να αποφευχθεί το ενδεχόμενο μη χορηγήσεως ενισχύσεως σε διαρθρωτικά αδύναμες περιοχές λόγω μη εγκρίσεως από την Επιτροπή.

28. Για τον σκοπό αυτό, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επισύναψε νέο πίνακα που κάλυπτε το 17,7 % του γερμανικού πληθυσμού. Όσον αφορά το επίμαχο ποσοστό του 5,7 % του πληθυσμού, δήλωσε ότι ενέμενε στη νομική της άποψη ότι ο μη συνυπολογισμός των περιοχών αυτών συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

29. Τέλος, στις 14 Μαρτίου 2000 εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής, η οποία προβλέπει ότι ο χάρτης των ενισχυόμενων περιοχών, ο οποίος αντιστοιχεί σε 14 546 097 κατοίκους, ήτοι στο 17,7 % του γερμανικού πληθυσμού, «θεωρείται ότι συμβιβάζεται με την κοινή αγορά για τις περιοχές που εμπίπτουν στο άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ, υπό τον όρο ότι θα τηρηθούν οι όροι και οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2». Το άρθρο 2 της αποφάσεως αυτής προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι «η Γερμανία εφαρμόζει σε εθνικό επίπεδο μέτρα τα οποία διαφοροποιούν σαφώς τις περιοχές οι οποίες εμπίπτουν στον άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο α', της Συνθήκης ΕΚ από τις περιοχές που εμπίπτουν στο άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', και ορίζουν σαφώς ότι μόνον οι εν λόγω περιοχές δικαιούνται να λάβουν περιφερειακή ενίσχυση βάσει των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα».

## III — Αιτήματα των διαδίκων

30. Με το δικόγραφο της προσφυγής της, το οποίο πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του

Δικαστηρίου στις 16 Ιουνίου 2000, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, προσφεύγουσα, ζητεί από το Δικαστήριο:

— να κηρύξει άκυρη την απόφαση της Επιτροπής, της 14ης Μαρτίου 2000, σχετικά με τη νέα οριοθέτηση των ενισχυόμενων περιοχών του προγράμματος κοινής δράσης «Βελτίωση των περιφερειακών οικονομικών δομών» στη Γερμανία για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2000 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2003 — Δυτική Γερμανία και Βερολίνο, καθόσον δεν κρίνει συμβατά με την κοινή αγορά τα σχέδια περιφερειακών ενισχύσεων που κοινοποίησε η Γερμανία προς όφελος ορισμένων περιοχών, υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 23,4 % του γερμανικού πληθυσμού·

— να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

31. Η Επιτροπή, καθής, με το υπόμνημα αντικρούσεως που πρωτοκολλήθηκε στις 16 Ιουνίου 2000 στη Γραμματεία, ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

## IV — Εκτίμηση

*Επί του παραδεκτού*

Α — Επί του πρώτου λόγου απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή, ο οποίος στηρίζεται στην απουσία βλαπτικής πράξεως

32. Η Επιτροπή θεωρεί, κυρίως, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν συνιστά βλαπτική πράξη για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και ότι, ως εκ τούτου, η προσφυγή της τελευταίας είναι απαράδεκτη.

33. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Επιτροπή, η προσφυγή στηρίζεται στην εσφαλμένη άποψη ότι η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχει ορισμένες θετικές διατάξεις (έγκριση του πίνακα των ειπλέξιμων περιοχών που αντιστοιχούν στο 17,7 % του γερμανικού πληθυσμού) και ορισμένες αρνητικές διατάξεις (άρνηση να αναγνωριστεί η επιλεξιμότητα πρόσθετου ποσοστού 5,7 % του γερμανικού πληθυσμού). Από το κείμενο, όμως, της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η εν λόγω απόφαση περιέχει μόνον τις προαναφερθείσες θετικές διατάξεις.

34. Προς στήριξη της απόψεώς της, η Επιτροπή αναφέρει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίχθηκε στην από 30 Μαρτίου 1999 κοινοποίηση της Γερμανικής Κυβερνήσεως,

την οποία θεώρησε ως τροποποιηθείσα με το έγγραφο της 2ας Φεβρουαρίου 2000. Κατά την άποψη της Επιτροπής, με το έγγραφο αυτό η Γερμανική Κυβέρνηση υπέβαλε έναν χάρτη επιλέξιμων περιοχών που δεν αντιπροσώπευε πλέον, όπως στην κοινοποίηση της 30ής Μαρτίου 1999, το 23,4 % αλλά το 17,7 % του γερμανικού πληθυσμού. Εφόσον η Επιτροπή ενέκρινε τον ούτως τροποποιηθέντα χάρτη, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν συνιστά βλαπτική πράξη για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

35. Αντιθέτως, η Γερμανική Κυβέρνηση εκτιμά ότι η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχει όντως τις προαναφερθείσες αρνητικές διατάξεις. Αναφέρει ότι ενέμεινε πάντοτε στην από 30 Μαρτίου 1999 κοινοποίησή της, η οποία δεν τροποποιήθηκε και δεν κατέστη άνευ αντικειμένου λόγω του εγγράφου της 2ας Φεβρουαρίου 2000. Επομένως, κατά την άποψή της, η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχει αρνητικές διατάξεις υπό την έννοια ότι δεν έκρινε συμβατές τις ενισχύσεις για το σύνολο των περιοχών που είχε ζητήσει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη απόφαση συνιστά βλαπτική γι' αυτήν πράξη, η Γερμανική Κυβέρνηση καταλήγει στο παραδεκτό της προσφυγής της.

36. Όσον αφορά τον ως άνω πρώτο λόγο απαραδέκτου, πρέπει, κατ' αρχάς να εξεταστεί το περιεχόμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως.

37. Από πολλά χωρία της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε πράγματι στην ιδέα ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε τροποποιήσει την αρχική της κοινοποίηση της 30ής Μαρτίου 1999 με το έγγραφο της 2ας Φεβρουαρίου 2000. Συναφώς, μπορούν να αναφερθούν το σημείο 35 της αποφάσεως όπου επισημαίνεται ότι «η τροποποιημένη κοινοποίηση της Γερμανίας, της 2ας Φεβρουαρίου 2000, όσον αφορά τις περιοχές που εμπίπτουν στο άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ εξετάστηκε σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ και, ιδίως, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές», το σημείο 49 στο οποίο αναφέρεται ότι «προκειμένου να εναρμονίσει την κοινοποίηση με τις κατευθυντήριες γραμμές, η Γερμανία διαβίβασε στη διάρκεια της διαδικασίας έρευνας κατάλογο περιοχών, στον οποίο τηρεί το ανώτατο όριο πληθυσμού που έχει θεσπίσει η Επιτροπή [...]» και το σημείο 74, κατά το οποίο, «σε κάθε περίπτωση, η Γερμανία τροποποίησε τον κατάλογο των ενισχυόμενων περιοχών που εμπίπτουν στο άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ [...]».

38. Περαιτέρω, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι, για την Επιτροπή, το αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως περιορίζεται ρητά στο περιεχόμενο του εγγράφου της 2ας Φεβρουαρίου 2000. Αυτό προκύπτει από το σημείο 9 της αποφάσεως, κατά το οποίο «η παρούσα απόφαση της Επιτροπής αφορά αποκλειστικά τις ενισχύσεις και τις επιτρεπτές ανώτατες εντάσεις που εμπίπτουν στις διατάξεις εξαίρεσης του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ και περιλαμβάνονται στην τροποποιημένη μορφή της γερμανικής πρότασης που διαβιβάστηκε στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας έρευνας».

39. Δεδομένου ότι το κείμενο της αποφάσεως της Επιτροπής ήταν σαφές, απομένει να εξεταστεί το βασικό πρόβλημα, ήτοι μήπως η Επιτροπή ερμήνευσε εσφαλμένα το έγγραφο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας της 2ας Φεβρουαρίου 2000.

40. Στο έγγραφο της 2ας Φεβρουαρίου 2000 έχει επισυναφθεί ένα παράρτημα 1 με τίτλο «Κατάλογος των δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ ενισχυόμενων περιοχών που αντιστοιχούν στο 17,7 % του πληθυσμού». Στο εν λόγω έγγραφο, ο πίνακας αυτός συνοδεύεται από σχόλια που έχουν ήδη αναφερθεί συνοπτικά, αλλά που, με τις παρούσες προτάσεις, πρέπει να αναφερθούν αναλυτικά:

«Η Γερμανική Κυβέρνηση επισημαίνει, εκ προοιμίου, ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εμμένει πάντοτε στη νομική της άποψη ότι η μείωση της εκτάσεως των επιλέξιμων δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ περιοχών, από 23,4 %, ποσοστό που είχε αρχικά ορίσει η Επιτροπή, σε 17,6 % του πληθυσμού δεν συνάδει προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Η Γερμανική Κυβέρνηση εκτιμά, επίσης, όπως προηγουμένως, ότι οι σχετικές διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ δεν πρέπει να απαγορεύουν τη μικρής κλίμακας ανταλλαγή περιοχών ("αναπροσαρμογές" των ενισχυόμενων περιοχών).

Πάντως, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είναι διατεθειμένη, *κατ' αρχάς*[6], να περιορίσει την έκταση των ενισχυόμενων δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ περιοχών της στο ποσοστό που δέχθηκε η Επιτροπή και να προβεί σε αναπροσαρμογές των περιοχών αυτών, προκειμένου έτσι να αποφευχθεί η παράλυση, για ορισμένο χρονικό διάστημα, των διαρθρωτικών αλλαγών ορισμένων διαρθρωτικά ασθενών περιοχών, η οποία συνιστά επιτακτική ανάγκη, λόγω μη εγκρίσεως της Επιτροπής.

Η Ομοσπονδία και τα ομόσπονδα κράτη έχουν, επομένως, την πρόθεση να καθορίσουν στο εξής τις ενισχυόμενες δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ περιοχές σε έκταση που αντιστοιχεί στο 17,73 % του πληθυσμού (ήτοι σε 14 546 097 κατοίκους) (κατηγόρια C, βλ. παράρτημα 1 [...]).»

41. Επομένως, ναι μεν η Γερμανική Κυβέρνηση εμμένει στην άποψή της ότι η μείωση του ορίου του 23,4 % σε 17,6 % ή 17,73 % είναι αντίθετη προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, αλλά είναι πρόθυμη να περιορίσει κατ' αρχάς (zunächst) την έκταση των επιλέξιμων περιοχών στο ποσόστο που δέχεται η Επιτροπή.

42. Δύσκολα μπορεί να θεωρηθεί ότι το χωρίο αυτό δεν συνιστά πρόσκληση προς την Επιτροπή να επιτρέψει «κατ' αρχάς» τον κατάλογο που έχει επισυναφθεί στο παράρτημα 1 του εγγράφου στο οποίο περιέχεται. Επομένως, για να αποφευχθεί η υπερβολική τυπολατρία, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε σφάλμα περί την ερμηνεία, εκτιμώντας ότι το έγγραφο της 2ας Φεβρουαρίου 2000 τροποποίησε την κοινοποίηση της 30ής Μαρτίου 1999.

6 — Η υπογράμμιση δική μου.

43. Αληθεύει, ασφαλώς, ότι το έγγραφο της 2ας Φεβρουαρίου 2000 περιείχε επίσης ένα παράρτημα 3 με τίτλο «Κατάλογος περιοχών που επιλέχθηκαν από την αρμόδια επιτροπή σχεδιασμού Ομοσπονδίας/Ομόσπονδων κρατών στις 25 Μαρτίου 1999 και δεν θα μπορούσαν να ενταχθούν στις ενισχυόμενες δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ περιοχές με όριο 17,73 % του γερμανικού πληθυσμού (5,67 % του πληθυσμού)». Εντούτοις, ούτε από τον τίτλο του παραρτήματος ούτε από το περιεχόμενο του εγγράφου της 2ας Φεβρουαρίου 2000 μπορεί να συναχθεί ότι η Γερμανική Κυβέρνηση καλούσε την Επιτροπή, όπως στην περίπτωση του συνημμένου στο παράρτημα 1 καταλόγου, να εγκρίνει «κατ' αρχάς» τον κατάλογο που περιεχόταν στο παράρτημα 3 βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ.

44. Μπορεί μάλιστα να θεωρηθεί ότι αληθεύει το αντίθετο. Συγκεκριμένα, στο σημείο 1.1.1 του ίδιου εγγράφου, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εκδηλώνει την πρόθεσή της να θέσει σε εφαρμογή, στις περιοχές αυτές, είδη ενισχύσεων στα οποία το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ δεν τυγχάνει εφαρμογής (προώθηση υποδομών) ή θεωρείται ότι δεν εφαρμόζεται (ενίσχυση de minimis). Περαιτέρω, εξέφρασε την επιθυμία να μπορέσει να χορηγήσει στις περιοχές αυτές ενισχύσεις βάσει του κοινοτικού συστήματος κρατικών ενισχύσεων προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και ζητεί από την Επιτροπή την αντίστοιχη έγκριση. Δηλώνει ότι, για τον σκοπό αυτό, επισυνάπτει τον κατάλογο των περιοχών που περιέχεται στο παράρτημα 3.

45. Λαμβανομένου υπόψη του περιεχομένου του εγγράφου της 2ας Φεβρουαρίου 2000 και της προσβαλλομένης αποφάσεως, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η απόφαση αυτή περιέχει αποκλειστικά διάταξη θετικού χαρακτήρα, ήτοι την έγκριση καταλόγου επιλέξιμων περιοχών που αντιπροσωπεύουν το 17,73 % του γερμανικού πληθυσμού και ότι, αντιθέτως, δεν περιέχει σιωπηρή άρνηση αναγνωρίσεως της επιλεξιμότητας περαιτέρω περιοχών που αντιπροσωπεύουν το 5,63 % του γερμανικού πληθυσμού.

46. Πρέπει να αναγνωριστεί ότι, για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η αίτησή της να εγκριθεί περιορισμένο ποσοστό περιοχών σύμφωνο με τις απόψεις της Επιτροπής αποτελούσε το πρώτο μόνο στάδιο μιας διαδικασίας. Η αίτηση αυτή στηριζόταν σε μια αξιέπαινη μέριμνα ασφάλειας δικαίου και χρηστής διοικήσεως, ήτοι στο να διασαφηνισθεί το δυνατό συντομότερο η κατάσταση ως προς το σημείο που δεν αποτελούσε αντικείμενο αντιδικίας μεταξύ αυτής και της Επιτροπής και να αποφευχθεί η παύση των ενισχύσεων προς όφελος περιοχών που αντιμετώπιζαν ιδιαίτερες δυσκολίες.

47. Αντιθέτως, δεν μπορώ να εγκρίνω την προσπάθεια της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας να χρησιμοποιήσει την προσφυγή της κατά της περιορισμένης αυτής εγκρίσεως, προκειμένου να επιτύχει την απόφανση του Δικαστηρίου επί των λοιπών απαιτήσεών της.

48. Με τον τρόπο αυτό διατυπώνει ταυτόχρονα αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως και αίτημα εξ ολοκλήρου διατηρήσεως των

συνεπειών της. Επομένως, αποδέχεται πλήρως την ίδια την ουσία της αποφάσεως.

49. Κατόπιν της διαπιστώσεως αυτής, σε συνδυασμό με όλες τις προεκτεθείσες εκτιμήσεις, εκτιμώ ότι, στην πραγματικότητα, η Γερμανική Κυβέρνηση δεν βάλλει κατά του περιεχομένου της προσβαλλομένης αποφάσεως.

50. Όπως ορθά τονίζει η Επιτροπή, πρόκειται προφανέστατα για τις «αποφάσεις» της 16ης Δεκεμβρίου 1997 και της 16ης Δεκεμβρίου 1998, με τις οποίες η Επιτροπή καθόρισε το όριο των επιλέξιμων περιοχών, βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, σε 18,3 % και 17,6 % του γερμανικού πληθυσμού αντιστοίχως. Κατά την εξέταση του δευτέρου λόγου απαραδέκτου θα έχουμε την ευκαιρία να εξετάσουμε την νομική αξία των θέσεων αυτών και, ειδικότερα, το αν είχαν, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, τον χαρακτήρα οριστικών αποφάσεων κατά των οποίων η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας έπρεπε να είχε ασκήσει προσφυγή εντός προθεσμίας δύο μηνών.

51. Εν τω μεταξύ, όσον αφορά τον πρώτο λόγο απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι τόσο από το έγγραφο της Γερμανικής Κυβερνήσεως της 2ας Φεβρουαρίου 2000 όσο και από το κείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η απόφαση αυτή αφορά μόνον τον κατάλογο που περιέχεται στο παράρτημα 1 του εγγράφου αυτού. Η εν λόγω απόφαση είνα θετική και σύμφωνη με την αίτηση της Γερμανικής Κυβερνήσεως.

52. Συνεπώς, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν συνιστά βλαπτική πράξη για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Β — Επί του δευτέρου λόγου απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή, ο οποίος στηρίζεται στην εκπρόθεσμη άσκηση προσφυγής

53. Επικουρικώς, η Επιτροπή επικαλείται την εκπρόθεσμη άσκηση της προσφυγής. Συγκεκριμένα, ακόμη και αν η προσβαλλόμενη απόφαση έπρεπε να θεωρηθεί ως περιέχουσα άρνηση εγκρίσεως επιλέξιμων περιοχών μέχρι ορίου 23,4 % του γερμανικού πληθυσμού, η απόφαση αυτή απλώς επιβεβαιώνει, σύμφωνα με την Επιτροπή, την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1997, η οποία κοινοποιήθηκε στη Γερμανική Κυβέρνηση με έγγραφο της 24ης Φεβρουαρίου 1998, και την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1998, η οποία κοινοποιήθηκε στη Γερμανική Κυβέρνηση με έγγραφο της 30ής Δεκεμβρίου 1998[7]. Δεδομένου ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν αμφισβήτησε εμπρόθεσμα τις αποφάσεις αυτές, η παρούσα προσφυγή πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη.

54. Η Γερμανική Κυβέρνηση αμφισβητεί τον δεύτερο αυτό λόγο απαραδέκτου, ισχυριζόμενη ότι οι αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου

7 — Πρέπει να σημειωθεί ότι, στην παρούσα υπόθεση, η Επιτροπή προσκομίζει απλώς αντίγραφο των εν λόγω εγγράφων και όχι αντίγραφο των οικείων αποφάσεων. Εντούτοις, η Γερμανία δεν προέβαλε ενδεχόμενη ασυμφωνία μεταξύ του περιεχομένου, αφενός, των αποφάσεων αυτών και, αφετέρου, των οικείων εγγράφων.

1997 και της 16ης Δεκεμβρίου 1998 είναι απλώς ενδιάμεσες αποφάσεις με αμιγώς προπαρασκευαστικό χαρακτήρα. Δεδομένου ότι μπορεί να ασκηθεί προσφυγή μόνον κατά μέτρων που παράγουν δεσμευτικές έννομες συνέπειες, δεν μπορούσε να ασκηθεί προσφυγή κατά των αποφάσεων αυτών. Επομένως, η προσφυγή της κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία αναμφισβήτητα παρήγαγε έννομες συνέπειες, δεν ασκήθηκε εκπρόθεσμα.

55. Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί η φύση των αποφάσεων της Επιτροπής της 16ης Δεκεμβρίου 1997 και της 16ης Δεκεμβρίου 1998.

56. Όταν η Επιτροπή ερωτήθηκε σχετικά με τη νομική βάση των αποφάσεων αυτών, παρέπεμψε στο άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ.

57. Η διάταξη αυτή προβλέπει ότι «η Επιτροπή ενημερώνεται εγκαίρως περί των σχεδίων που αποβλέπουν να θεσπίσουν ή να τροποποιήσουν τις ενισχύσεις, ώστε να δύναται να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Αν κρίνει ότι σχέδιο ενισχύσεως δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, κατά το άρθρο 87, κινεί αμελλητί τη διαδικασία που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο [...]».

58. Δεν κατανοώ, ωστόσο, πώς η διάταξη αυτή μπορούσε να απονείμει στην Επιτροπή εξουσία να καθορίσει, δεσμευτικά, τις προυποθέσεις στις οποίες πρέπει να ανταποκρίνονται ορισμένα είδη ενισχύσεων, προτού καν της κοινοποιηθεί κάποιο συγκεκριμένο σχέδιο. Συγκεκριμένα, το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ αναφέρεται μόνο σε μια πράξη που έχει η ίδια προπαρασκευαστικό χαρακτήρα, ήτοι την έναρξη διαδικασίας υπό την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Επομένως, η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου δεν παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εκδώσει από νομικής απόψεως δεσμευτική έναντι των κρατών μελών απόφαση, με αντικείμενο τον καθορισμό ορίων πληθυσμού προκειμένου ορισμένες περιοχές να θεωρηθούν επιλέξιμες υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχεία α' και γ', ΕΚ.

59. Επιβάλλεται μάλλον η διαπίστωση ότι οι αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1997 και της 16ης Δεκεμβρίου 1998 καθορίζουν όρια πληθυσμού υπό την έννοια και σύμφωνα με τη μέθοδο που προβλέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές. Συνιστούν μέτρα εκτελέσεως των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών.

60. Επομένως, προκειμένου να καθοριστεί το έννομο αποτέλεσμα των αποφάσεων αυτών, πρέπει προηγουμένως να εξεταστεί η νομική φύση και οι συνέπειες των κατευθυντήριων αυτών γραμμών. Συγκεκριμένα, θεωρώ ότι αποφάσεις που ελήφθησαν κατ' εκτέλεση κατευθυντήριων γραμμών δεν μπορούν να παράγουν έννομες συνέπειες που να βαίνουν πέραν των συνεπειών των κατευθυντήριων αυτών γραμμών.

61. Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν παράγουν δεσμευτικές έννομες συνέπειες για τα κράτη

μέλη και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να προσβληθούν αυτοτελώς. Η Επιτροπή το αναγνωρίζει ρητά με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως.

62. Πράγματι, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η Συνθήκη δεν απονέμει αρμοδιότητα στην Επιτροπή να νομοθετεί στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Όσον αφορά τα μέτρα γενικού χαρακτήρα, το άρθρο 88, παράγραφος 1, ΕΚ εξουσιοδοτεί την Επιτροπή μόνο «να προτείνει [στα κράτη μέλη] τα κατάλληλα μέτρα που απαιτεί η προοδευτική ανάπτυξη και η λειτουργία της κοινής αγοράς».

63. Με την απόφασή του, της 15ης Οκτωβρίου 1996, IJssel-Vliet [8], το Δικαστήριο απεφάνθη επί των συνεπειών των κατευθυντήριων γραμμών που είχε εκδώσει η Επιτροπή για την εξέταση των κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της αλιείας [9].

64. Από την απόφαση αυτή προκύπτει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές που προτείνονται στα κράτη μέλη ως κατάλληλο μέτρο δεν παράγουν δεσμευτικές συνέπειες, παρά μόνον αν το κράτος μέλος δεχθεί τους κανόνες που θεσπίζουν οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές.

65. Συγκεκριμένα, με την προπαρατεθείσα απόφαση IJssel-Vliet, το Δικαστήριο, παραπέμποντας στην απόφαση της 24ης Μαρτίου 1993, CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής [10], υπενθυμίζει ότι «αναγνώρισε δεσμευτική ισχύ σε μια "ρύθμιση" η οποία είχε την ίδια νομική φύση με τις κατευθυντήριες γραμμές *και τους κανόνες της οποίας είχαν δεχτεί τα κράτη μέλη* [11] [12] ».

66. Επομένως, το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη του το γεγονός ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών αποδέχθηκε τους κανόνες που περιείχαν οι κατευθυντήριες γραμμές για την εξέταση των κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της αλιείας, διαπιστώνει, με τη σκέψη 44 της προπαρατεθείσας αποφάσεως IJssel-Vliet, τη δεσμευτική ισχύ των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών για το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, ως εξής: «[...] από την υποχρέωση συνεργασίας που απορρέει από το άρθρο 93, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αφενός, και *από την αποδοχή των κανόνων που διατυπώνουν οι κατευθυντήριες γραμμές* [13], αφετέρου, προκύπτει ότι ένα κράτος μέλος, όπως το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, υποχρεούται να εφαρμόζει τις κατευθυντήριες γραμμές οσάκις λαμβάνει απόφαση επί αιτήσεως ενισχύσεως για τη ναυπήγηση πλοίου, προοριζομένου για αλιεία».

67. Επίσης, με την απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2000, Γερμανία κατά Επιτροπής [14], το Δικαστήριο, αφού διαπίστωσε ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε δεχθεί την εφαρμογή των κανόνων που προέβλεπαν οι κατευθυντήριες γραμμές για την εξέταση των κρατικών ενισχύσεων στον

8 — C-311/94, Συλλογή 1996, σ. I-5023.

9 — ΕΕ 1988, C 313, σ. 21.

10 — C-313/90, Συλλογή 1993, σ. I-1125, σκέψη 35.

11 — Η υπογράμμιση δική μου.

12 — Προπαρατεθείσα απόφαση IJssel-Vliet, σκέψη 42.

13 — Η υπογράμμιση δική μου.

14 — C-288/96, Συλλογή 2000, σ. I-8237.

τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας[15], έκρινε, παραπέμποντας στις προπαρατεθείσες αποφάσεις CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής και IJssel-Vliet, ότι «οι κατευθυντήριες γραμμές δεσμεύουν την Επιτροπή αλλά και τη Γερμανική Κυβέρνηση»[16].

68. Περαιτέρω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο κοινοτικός νομοθέτης υιοθέτησε τη νομολογία αυτή, εισάγοντας στον κανονισμό (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ[17], το άρθρο 19, παράγραφος 1, το οποίο έχει ως εξής: «Εφόσον το οικείο κράτος μέλος δέχεται τα προτεινόμενα μέτρα και ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή, η τελευταία σημειώνει τη διαπίστωση αυτή και ενημερώνει σχετικά το κράτος μέλος. Το κράτος μέλος *δεσμεύεται με την αποδοχή του*[18] να εφαρμόσει τα κατάλληλα μέτρα».

69. Ποια συμπεράσματα μπορούν να συναχθούν από τα προεκτεθέντα για την παρούσα υπόθεση;

70. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η Επιτροπή αντάλλαξαν μια σειρά επιχειρημάτων σχετικά με την έκταση του κατάλληλου μέτρου που πρότεινε η τελευταία με έγγραφο της 24ης Φεβρουαρίου 1998. Για τη Γερμανική Κυβέρνηση, η Επιτροπή πρότεινε την τροποποίηση του συνόλου της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις, ώστε να καταστεί συμβατή με τις κατευθυντήριες γραμμές που εξέδωσε η Επιτροπή, από 1ης Ιανουαρίου 2000. Αντιθέτως, η Επιτροπή θεωρούσε ότι η πρόταση κατάλληλου μέτρου αφορούσε μόνον τα συστήματα υφιστάμενων ενισχύσεων.

71. Ανεξαρτήτως, όμως, από την έκταση του προταθέντος κατάλληλου μέτρου, δεν αμφισβητείται ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ουδέποτε δέχθηκε τους κανόνες που περιείχαν οι κατευθυντήριες γραμμές ως προς τον υπολογισμό των ορίων πληθυσμού.

72. Συγκεκριμένα, η Γερμανική Κυβέρνηση, με το έγγραφο της 24ης Αυγούστου 1998, ενήμερωσε την Επιτροπή για την αποδοχή του προταθέντος κατάλληλου μέτρου, αλλά με την ακόλουθη επιφύλαξη: «η αποδοχή του κατάλληλου αυτού μέτρου δεν σημαίνει ότι η Γερμανική Κυβέρνηση συμφωνεί με τον τρόπο υπολογισμού του ορίου των ενισχυόμενων γερμανικών περιοχών, με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με τη μέθοδο επιλογής των επιλέξιμων εθνικών περιοχών και με την ευχέρειά της να καθορίζει μέγιστα ποσοστά πέραν του γενικού ορίου».

73. Συνεπώς, τουλάχιστον το παράρτημα ΙΙΙ των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τη μέθοδο υπολογισμού των επίδικων ορίων δεν μπορεί να θεωρηθεί ως κατάλληλο μέτρο που έγινε αποδεκτό από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και που έχει, ως εκ τούτου, δεσμευτική ισχύ έναντι αυτής.

15 — ΕΕ 1992, C 152, σ. 2.

16 — Προπαρατεθείσα απόφαση Γερμανία κατά Επιτροπής, σκέψη 65.

17 — ΕΕ L 83, σ. 1.

18 — Η υπογράμμιση δική μου.

74. Εντούτοις, αυτό ασφαλώς δεν σημαίνει ότι η Επιτροπή δεν έχει δικαίωμα να ορίζει η ίδια κατευθυντήριες γραμμές.

75. Συγκεκριμένα, όπως έκρινε το Δικαστήριο με τη σκέψη 62 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Γερμανία κατά Επιτροπής, «πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή μπορεί να δεσμευθεί με συγκεκριμένους προσανατολισμούς για την άσκηση των εξουσιών εκτιμήσεων που έχει, μέσω πράξεων όπως οι κατευθυντήριες γραμμές, εφόσον αυτές περιέχουν ενδεικτικούς κανόνες ως προς τον προσανατολισμό που πρέπει να ακολουθεί το εν λόγω όργανο και εφόσον δεν αποκλίνουν από τους κανόνες της Συνθήκης».

76. Η έκδοση τέτοιων προσανατολισμών μάλιστα μπορεί να εκληφθεί ως μέριμνα χρηστής διοικήσεως. Συγκεκριμένα, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 6ης Απριλίου 2000, Ισπανία κατά Επιτροπής [19], όσον αφορά τους εσωτερικούς προσανατολισμούς της Επιτροπής, της 15ης Οκτωβρίου 1997, που αφορούν τις αμιγείς οικονομικές διορθώσεις στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 24 του κανονισμού (ΕΟΚ) 4253/88 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1988, για τις διατάξεις εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 2052/88 όσον αφορά τον συντονισμό των παρεμβάσεων των διαφόρων διαρθρωτικών ταμείων μεταξύ τους, αφενός, και μεταξύ αυτών και των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και των λοιπών υφισταμένων χρηματοδοτικών οργάνων, αφετέρου [20], όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2082/93 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1993 [21], οι εσωτερικοί αυτοί προσανατολισμοί συμβάλλουν στη διασφάλιση ότι, οσάκις η Επιτροπή λαμβάνει αποφάσεις κατ' εφαρμογήν [του άρθρου 24 του κανονισμού περί συντονισμού], τα κράτη μέλη και οι αρχές που αυτά έχουν ορίσει απολαύουν, επί συγκρισίμων καταστάσεων, ταυτόσημης μεταχειρίσεως. Επίσης, οι προσανατολισμοί αυτοί ενδέχεται να ενισχύουν τη διαφάνεια των ατομικών αποφάσεων που απευθύνονται στα κράτη μέλη [22].

77. Ωστόσο, με την ίδια απόφαση Ισπανία κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο απεφάνθη επί των εννόμων συνεπειών των εσωτερικών αυτών προσανατολισμών και έκρινε ότι:

«Οι εσωτερικοί προσανατολισμοί διευκρινίζουν [...] τις γενικές γραμμές βάσει των οποίων η Επιτροπή μελετά, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 24 του κανονισμού περί συντονισμού, την έκδοση μεταγενεστέρως ατομικών πράξεων, η νομιμότητα των οποίων μπορεί να αμφισβητηθεί εκ μέρους του ενδιαφερομένου κράτους μέλους ενώπιον του Δικαστηρίου σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο άρθρο 173 της Συνθήκης διαδικασία.

Παρόμοια πράξη της Επιτροπής, η οποία απηχεί απλώς την πρόθεσή της να ακολουθήσει συγκεκριμένη γραμμή συμπεριφοράς κατά την άσκηση της αρμοδιότητας που της

19 — C-443/97, Συλλογή 1997, σ. I-2415.
20 — ΕΕ L 374, σ. 1.
21 — ΕΕ L 193, σ. 20.
22 — Προπαρατεθείσα απόφαση Ισπανία κατά Επιτροπής, σκέψη 32.

απένειμε το άρθρο 24 του κανονισμού περί συντονισμού, δεν μπορεί επομένως να θεωρηθεί ως σκοπούσα στην παραγωγή εννόμων συνεπειών (απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988 στην υπόθεση 114/86, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 5289, σκέψη 13, και απόφαση της 5ης Μαΐου 1998 στην υπόθεση C-180/96, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-2265, σκέψη 28)» [23].

78. Θεωρώ ότι το ίδιο ισχύει για τις επίδικες στην παρούσα υπόθεση κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες πρέπει, επίσης, να θεωρηθούν ως εσωτερικοί προσανατολισμοί που εκφράζουν απλώς την πρόθεση της Επιτροπής να ακολουθήσει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά κατά την άσκηση της αρμοδιότητας που της ανατίθεται δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, για να αποφανθεί επί σχεδίου ενισχύσεως που της κοινοποιεί κράτος μέλος. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές δεν παράγουν αφ' εαυτών κανένα αποτέλεσμα έναντι των κρατών μελών. Μόνο η απόφαση που λαμβάνεται βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 2, παράγει τέτοιου είδους συνέπειες.

79. Επομένως, εφόσον το παράρτημα ΙΙΙ των κατευθυντήριων γραμμών δεν έχει δεσμευτική ισχύ έναντι της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, τα μέτρα που ελήφθησαν κατ' εφαρμογή του παραρτήματος αυτού, ήτοι οι αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1997 και της 16ης Δεκεμβρίου 1998, δεν μπορούν να έχουν τέτοια ισχύ. Συγκεκριμένα, οι έννομες συνέπειές τους δεν μπορούν να βαίνουν πέραν των συνεπειών της πράξεως προς εκτέλεση της οποίας ελήφθησαν.

80. Η Επιτροπή επισημαίνει, επίσης, ότι ενέκρινε σε σώμα το έγγραφο της 24ης Φεβρουαρίου 1998, το οποίο, κατά την άποψή της, περιέχει την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1997, και ότι στο έγγραφο αυτό χρησιμοποιούνται οι όροι «[...] η Επιτροπή *αποφάσισε* [24] να καθορίσει το όριο [...]».

81. Εντούτοις, τα στοιχεία αυτά δεν αποδεικνύουν ότι η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση παράγουσα έννομες συνέπειες. Συγκεκριμένα, το ότι η Επιτροπή εξέδωσε σε σώμα μια πράξη και τη χαρακτήρισε «απόφαση» δεν αρκεί για να συναχθεί ότι πρόκειται για απόφαση παράγουσα έννομες συνέπειες, εφόσον είναι σαφές ότι η Επιτροπή δεν έχει αρμοδιότητα να εκδώσει μια τέτοια απόφαση.

82. Τέλος, μπορεί να σημειωθεί ότι η Επιτροπή, με το από 17 Αυγούστου 1999 έγγραφό της, με το οποίο κινεί τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, «εκφράζει τις αμφιβολίες της» ως προς τη συμβατότητα με το σημείο 3.10, τελευταία περίοδος, των κατευθυντήριων γραμμών ενός καταλόγου περιοχών που καλύπτουν το 23,4 % του γερμανικού πληθυσμού. Δηλώνει ότι το όριο αυτό δεν μπορεί, «επί του παρόντος», να θεωρηθεί συμβατό με την κοινή αγορά. Δεν υποστηρίζει, ωστόσο, ότι το όριο αυτό ισοδυναμεί με μη τήρηση αποφάσεως της Επιτροπής.

23 — Προπαρατεθείσα απόφαση Ισπανία κατά Επιτροπής, σκέψεις 33 και 34.

24 — Η υπογράμμιση δική μου.

83. Επομένως, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1997 και της 16ης Δεκεμβρίου 1998 συνιστούν προπαρασκευαστικές πράξεις που δεν παράγουν δεσμευτικές έννομες συνέπειες.

84. Συνεπώς, θεωρώ ότι ο δεύτερος λόγος απαραδέκτου, τον οποίο εξέτασα μόνον επικουρικώς, πρέπει να απορριφθεί.

85. Ωστόσο, ο χαρακτηρισμός των αποφάσεων της 16ης Δεκεμβρίου 1997 και της 16ης Δεκεμβρίου 1998 ως προπαρασκευαστικών πράξεων ενέχει επίσης σημασία όσον αφορά τις δυνατότητες ενέργειας που εξακολουθούν να υφίστανται για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

86. Συγκεκριμένα, εφόσον είναι σαφές, κατά την άποψή μου, ότι η Επιτροπή ουδέποτε απεφάνθη οριστικά — ούτε με τις αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1997 και της 16ης Δεκεμβρίου 1998 ούτε με την προσβαλλόμενη απόφαση — ως προς το κύριο αίτημα της Γερμανίας να χορηγήσει ενισχύσεις σε περιοχές που αντιπροσωπεύουν το 23,4 % του συνολικού της πληθυσμού (αντί για το 17,73 %), η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε πάντοτε τη δυνατότητα να κοινοποιήσει συμπληρωματικό κατάλογο περιοχών που να καλύπτουν το 5,67 % του πληθυσμού της. Ως εκ τούτου, θα απέκειτο στην Επιτροπή να κινήσει την τυπική διαδικασία εξετάσεως του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, αν θεωρούσε ότι ενδείκνυτο.

*Επί της ουσίας*

87. Αν το Δικαστήριο κρίνει, ωστόσο, ότι η προσφυγή της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας είναι παραδεκτή και ότι, ως εκ τούτου, η Επιτροπή έκρινε σιωπηρά μη συμβατό με την κοινή αγορά έναν κατάλογο περιοχών που καλύπτει το 23,4 % του γερμανικού πληθυσμού, θα ήθελα να διατυπώσω τις ακόλουθες παρατηρήσεις ως προς την ουσία της προσφυγής.

88. Η Γερμανική Κυβέρνηση προβάλλει τέσσερις λόγους ακυρώσεως: παράβαση των άρθρων 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', και 87, παράγραφος 3, ΕΚ, παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως καθώς και της αρχής της αναλογικότητας και έλλειψη αιτιολογίας.

89. Προτείνω να εξεταστεί, κατ' αρχάς, ο λόγος ακυρώσεως που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

90. Η Γερμανική Κυβέρνηση, ήδη με την πρώτη της αντίδραση στην κοινοποίηση της

αποφάσεως της 16ης Δεκεμβρίου 1997 από την Επιτροπή, ήτοι στο έγγραφο της 23ης Απριλίου 1998, επισήμανε ότι το όριο του 17,6 % που είχε οριστεί έναντι αυτής για τις περιοχές που εμπίπτουν στο άρθρο 93, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης, ήταν, κατά την άποψή της, ασυμβίβαστο με την κοινή αγορά.

91. Συγκεκριμένα, η Γερμανική Κυβέρνηση αναφέρει ότι δεν αντίκειται, κατ' αρχήν, στην πρόθεση της Επιτροπής να μετριάσει τις άδικες αρνητικές συνέπειες που ενδέχεται να προκύψουν από μια συνολική μείωση των ενισχυόμενων περιοχών, όπως προβλέπει το σημείο 8 του παραρτήματος ΙΙΙ των κατευθυντήριων γραμμών. Αμφισβητεί, ωστόσο, το ότι τα διορθωτικά αυτά μέτρα πρέπει ακολούθως να «αντισταθμιστούν» με την κατ' αναλογία προσαρμογή των συνεπειών που έχουν προκύψει για τα κράτη μέλη τα οποία δεν αφορούν άμεσα οι διορθώσεις αυτές.

92. Συναφώς, η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το όριο του 23,4 %, το οποίο σε πρώτη φάση υπολόγισε η Επιτροπή, υπολογίστηκε βάσει αντικειμενικών οικονομικών στοιχείων που ανταποκρίνονταν στις πραγματικές δυσκολίες των περιοχών αυτών. Η προσαρμογή του ορίου αυτού μόνο για τα κράτη μέλη υπέρ των οποίων δεν έγιναν διορθώσεις συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

93. Η Επιτροπή απαντά ότι το ποσοστό του 23,4 % δεν συνιστά το οριστικό όριο, το οποίο πρόκειται να εφαρμοστεί για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, αλλά αποτελεί ενδιάμεσο και προσωρινό αποτέλεσμα της διαδικασίας καθορισμού του ορίου που πρέπει να καθοριστεί για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας βάσει του συνόλου των κανόνων που περιέχει το παράρτημα ΙΙΙ των κατευθυντήριων γραμμών.

94. Η Επιτροπή προσθέτει ότι έπρεπε να ληφθεί υπόψη η κατάσταση στο σύνολο της Κοινότητας και ότι μπορούσαν να ληφθούν υπόψη και «άλλοι δείκτες» εκτός από το ΑΕΠ ή το ποσοστό ανεργίας, προκειμένου να περιοριστεί το αποτέλεσμα της πρώτης αναλύσεως. Περαιτέρω, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επισήμανε ότι οι διορθώσεις αυτές έπρεπε να ληφθούν υπόψη ως «ελάχιστες εγγυήσεις» για κάθε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

95. Συνεπώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, ακόμη και αν το άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ «παρέχει στην Επιτροπή την εξουσία να εγκρίνει ενισχύσεις που αποβλέπουν στην προώθηση της οικονομικής αναπτύξεως των περιοχών ενός κράτους μέλους, οι οποίες μειονεκτούν σε σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο» [25], η Επιτροπή είχε επίσης την εξουσία, επιλέγοντας τη μέθοδο καθορισμού του ορίου, να λάβει υπόψη της την κατάσταση του συνόλου της Κοινότητας. Συγκεκριμένα, βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 3, ΕΚ, «η Επιτροπή έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια, η άσκηση της οποίας συνεπάγεται εκτιμήσεις

25 — Απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 1987, 248/84, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4013, σκέψη 19.

οικονομικής και κοινωνικής φύσεως *που πρέπει να γίνονται μέσα σε κοινοτικό πλαίσιο*» [26].

96. Εντούτοις, όπως υπενθυμίζει η Γερμανική Κυβέρνηση, το κοινοτικό πλαίσιο υφίσταται ήδη κατά το πρώτο στάδιο του καθορισμού του ορίου για κάθε κράτος μέλος, πριν από την επιβολή των διορθώσεων, εφόσον στο στάδιο αυτό λαμβάνονται υπόψη «οι ευρωπαϊκοί δείκτες». Όπως διαπιστώνει η ίδια η Επιτροπή, ο δείκτης αυτός «έχει ως αποτέλεσμα ότι, σε ένα δεδομένο κράτος μέλος, το ποσοστό του επιλέξιμου πληθυσμού υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ είναι αντιστρόφως ανάλογο προς την κατάσταση του εν λόγω κράτους μέλους σε σχέση με αυτή των άλλων κρατών μελών όσον αφορά την ανεργία ή το επίπεδο ζωής».

97. Περαιτέρω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι διορθώσεις που εφαρμόζονται στη συνέχεια, δυνάμει του σημείου 8 του παραρτήματος ΙΙΙ, έχουν μάλλον πολιτικό χαρακτήρα. Το ίδιο ισχύει και για την αρχή σύμφωνα με την οποία πρέπει να υπάρχει η εγγύηση ότι, για κάθε κράτος μέλος, ο ενισχυόμενος δυνάμει της παρεκκλίσεως του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ πληθυσμός πρέπει να ισούται τουλάχιστον προς το 15 % του πληθυσμού του που δεν καλύπτεται δυνάμει της παρεκκλίσεως του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο α', ΕΚ, καθώς και για την αρχή ότι η μείωση της συνολικής καλύψεως ενός κράτους μέλους δεν υπερβαίνει το 25 % της προηγούμενης καλύψεώς του.

98. Μολονότι δεν επιθυμώ να αποκλείσω τον συνυπολογισμό τέτοιου είδους στοιχείων, προκειμένου να επωφεληθούν ορισμένες περιοχές από μεταβατικά μέτρα, θεωρώ, ωστόσο, ότι αυτό δεν πρέπει να συμβαίνει εις βάρος και μόνον περιοχών με δύσκολη οικονομική κατάσταση, πράγμα που, σε πρώτο στάδιο, είχε αναγνωριστεί βάσει μαθηματικών κριτηρίων.

99. Όπως ορθά τονίζει η Γερμανική Κυβέρνηση, το ουσιαστικό αποτέλεσμα της διαδικασίας που ακολούθησε η Επιτροπή είναι ότι ορισμένες γερμανικές περιοχές, οι οποίες αντιμετωπίζουν προβλήματα τόσο σοβαρά όσο και περιοχές άλλων κρατών μελών, δεν επωφελούνται των ενισχύσεων του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, προς όφελος περιοχών άλλων κρατών μελών που έχουν λιγότερο έντονες δυσκολίες.

100. Αυτό συνιστά διακριτική μεταχείριση η οποία, κατά την άποψή μου, δεν δικαιολογείται αντικειμενικά. Συγκεκριμένα, το γεγονός και μόνον ότι μια περιοχή βρίσκεται σε κράτος μέλος για το οποίο δεν εφαρμόστηκαν διορθώσεις (για παράδειγμα στη Γερμανία) δεν είναι κατάλληλο κριτήριο για να μην μπορέσει να λάβει ενισχύσεις δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ.

26 — Η υπογράμμιση δική μου. Αποφάσεις της 17ης Σεπτεμβρίου 1980, 730/79, Philip Morris κατά Επιτροπής (Συλλογή 1980, σ. 2671, σκέψη 24)· της 24ης Φεβρουαρίου 1987, 310/85, Deufil κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 901, σκέψη 18)· της 14ης Ιανουαρίου 1997, C-169/95, Ισπανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. I-135, σκέψη 18), και της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-156/98, Γερμανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-6857, σκέψη 67).

101. Υπήρχε η δυνατότητα συμβιβασμού των αναγκών που είχαν διαπιστωθεί αντικειμενικά όσον αφορά τις επίδικες γερμανικές περιοχές και της ανάγκης λήψεως μεταβατικών μέτρων, είτε αυξάνοντας το ανώτατο κοινοτικό όριο, όπως είχε προτείνει η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας με την πρώτη της απάντηση προς την Επιτροπή, είτε μειώνοντας αναλογικά το σύνολο των εθνικών ορίων, όπως πρότεινε η Γερμανική Κυβέρνηση με το δικόγραφο της προσφυγής της.

102. Η Επιτροπή υποστηρίζει, επίσης, ότι η κατανομή του βάρους των διορθώσεων στο σύνολο των κρατών μελών θα είχε ως αποτέλεσμα να καταστήσει τις διορθώσεις άνευ περιοχομένου, δεδομένου ότι συνιστούν ελάχιστες εγγυήσεις για τα οικεία κράτη μέλη.

103. Ωστόσο, το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Συγκεκριμένα, στηρίζεται στην υπόθεση ότι οι διορθώσεις και τα σχετικά ποσοστά αντιπροσωπεύουν το ελάχιστο του οποίου μπορεί να επωφεληθεί το οικείο κράτος μέλος, λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ. Κατά την άποψή μου, όμως, ουδόλως επιβεβαιώνεται ότι η υπόθεση αυτή ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

104. Αντιθέτως, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι «είναι ασφαλώς δυνατό να προβεί σε "διορθώσεις" χρησιμοποιώντας διαφορετικές παραμέτρους από αυτές που επέλεξε η Επιτροπή [...]», διερωτώμενη ωστόσο αν, «στη συγκεκριμένη περίπτωση, αυτό θα είχε ευνοϊκότερο αποτέλεσμα για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας».

105. Ακόμη όμως και αν η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν επετύγχανε ευνοϊκότερο αποτέλεσμα σε περίπτωση εφαρμογής διαφορετικής μεθόδου υπολογισμού, αυτό δεν δικαιολογεί την επιλογή μεθόδου που συνιστά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

106. Επομένως, θεωρώ ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, εφόσον, ασκώντας τη διακριτική της ευχέρεια, κατευθύνθηκε από εσωτερικούς προσανατολισμούς, ήτοι από το σημείο 9 του παραρτήματος ΙΙΙ των κατευθυντήριων γραμμών, που συνιστούν παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

107. Συνεπώς, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστούν αναλυτικότερα οι λοιποί λόγοι που προέβαλε η Γερμανική Κυβέρνηση, εάν η προσφυγή κριθεί παραδεκτή, προτείνω να κριθεί βάσιμη.

## V — Πρόταση

108. Λόγω του συμπεράσματος στο οποίο κατέληξα επί του κυρίως υποβληθέντος ζητήματος, προτείνω στο Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη·

— να καταδικάσει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα δικαστικά έξοδα.